

TĂNG CƯỜNG PHÒNG, CHỐNG BUÔN LẬU VÀ GIAN LẬN THƯƠNG MẠI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BẮC KẠN

Nguyễn Tiến Long

Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh, Đại học Thái Nguyên

E-mail: nguyentienlong@tueba.edu.vn

Ngày nhận: 24/2/2019

Ngày nhận bản sửa: 20/3/2019

Ngày duyệt đăng: 05/4/2019

Tóm tắt:

Bắc Kạn là tỉnh miền núi ở vùng Đông bắc Việt Nam với vị trí địa lý thuận lợi cho hoạt động buôn bán, vận chuyển và lưu thông hàng hóa với các cửa khẩu của các tỉnh Cao Bằng, Lạng Sơn, Quảng Ninh, Hải Phòng và Hà Nội. Trong những năm qua, tỉnh Bắc Kạn đã luôn quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức quản lý, triển khai thực hiện quyết liệt các hoạt động phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh. Do vậy, tình hình buôn lậu và gian lận thương mại ở Bắc Kạn hiện nay đã giảm rất nhiều. Tuy nhiên, trong bối cảnh mới buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn vẫn đang diễn biến rất phức tạp với nhiều thủ đoạn tinh vi hơn, khó kiểm soát, gây tác động xấu đến phát triển kinh tế - xã hội, bức xúc trong nhân dân. Từ thực tế trên cho thấy, tăng cường phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn là rất cần thiết hiện nay.

Từ khóa: Giải pháp; phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại; tỉnh Bắc Kạn.

Mã JEL: F1

Strengthening prevention and fight against smuggling and trade fraud in Bac Kan province

Abstract:

Bac Kan is a mountainous province in the Northeastern Vietnam with a favorable geographical position for trading, transporting and circulating goods with the provinces like Cao Bang, Lang Son, Quang Ninh, Hai Phong and Ha Noi. In recent years, Bac Kan province has put much effort in improving the management of preventing and fighting against smuggling and trade fraud. Therefore, the situation of smuggling and trade fraud in Bac Kan is now greatly reduced. However, the smuggling and trade fraud in Bac Kan province is still very complicated with many more sophisticated tricks, which are difficult to control, causing adverse impacts on socio-economic development and pressing the people. This fact requires to strengthen the prevention and control smuggling and trade fraud in Bac Kan province.

Keywords: Solution, prevention, smuggling and trade fraud, Bac Kan.

JEL code: F1

1. Đặt vấn đề

“Phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại là các cơ quan chức năng áp dụng các biện pháp ngăn chặn và xử lý theo quy định của pháp luật đối với các tổ chức, cá nhân buôn lậu và gian lận thương mại trái phép, các cơ quan chức năng có trách nhiệm phối hợp hoặc chủ động phối hợp với các cơ quan nhà nước hữu quan thực hiện các biện pháp phòng, chống buôn lậu, vận chuyển trái phép hàng hóa qua biên giới, hoạt động buôn lậu, vận chuyển trái phép qua biên giới ngày càng được các đối tượng thực hiện bằng nhiều biện pháp, thủ đoạn tinh vi, phức tạp” (Lê Thanh Bình, 2008).

Buôn lậu và gian lận thương mại là một hiện tượng kinh tế, phát sinh trong mọi giai đoạn phát triển; đặc biệt trong nền kinh tế thị trường mở cửa và hội nhập quốc tế ngày càng sâu, rộng; hoạt động buôn lậu và gian lận thương mại gia tăng nhanh chóng, phức tạp, trở thành vấn đề bức xúc trong đời sống kinh tế - xã hội. Một mặt, nhà nước Việt Nam đã có nhiều chủ trương, chính sách, cơ chế quản lý nhằm khắc phục tình trạng đó. Mặt khác, đã có nhiều nghiên cứu khoa học tìm giải pháp phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở Việt Nam; đây là dạng tội phạm về kinh tế, buôn lậu và gian lận thương mại diễn ra mạnh mẽ đối với các địa phương thuộc khu vực biên giới Việt Nam, loại hình buôn lậu qua biên giới gây ra nhiều ảnh hưởng xấu đến phát triển kinh tế của Việt Nam, với nhiều hình thức tinh vi, khó kiểm soát (Nguyễn Mạnh Thắng, 1999); việc đấu tranh phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại là nhiệm vụ cấp bách trong mọi thời kỳ, đặc biệt khi nền kinh tế mở cửa và hội nhập sâu rộng; nhận diện được hành vi buôn lậu và gian lận thương mại là rất cần thiết, để từ đó có biện pháp phòng, chống có hiệu quả (Lê Văn Tới, 2000); có những nghiên cứu cho thấy đã có sự chỉ đạo quyết liệt từ Trung ương đến địa phương, số lượng các vụ buôn lậu và gian lận thương mại có xu hướng giảm, song số tiền thu được từ xử lý vi phạm đều có xu hướng tăng, tuy nhiên chống buôn lậu và gian lận thương mại chưa tạo được chuyển biến căn bản gây thất thu ngân sách, tài nguyên và tác động xấu đến môi trường đầu tư, kinh doanh và hội nhập kinh tế quốc tế (Đàm Thanh Thế, 2017).

Để có thể phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại có hiệu quả cần có sự phối hợp giữa các cơ quan, tổ chức, cá nhân; trong đó lực lượng quản lý thị trường và nhân dân đóng vai trò quan trọng

nhất; cùng với các doanh nghiệp; người buôn bán, sản xuất, kinh doanh có ảnh hưởng lớn trong đấu tranh phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn các Tỉnh và cả nước (Nguyễn Xuân Yên, 2001). Nhiều nghiên cứu đã cho thấy cơ sở khoa học của đấu tranh phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại, đặc biệt là đối với các tỉnh thuộc khu vực biên giới ở Việt Nam, trong đó có tỉnh Bắc Kạn.

Hoạt động buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn trong thời gian quan diễn biến rất phức tạp, đối tượng buôn lậu và gian lận thương mại rất đa dạng, từ cá nhân và các hộ kinh doanh nhỏ lẻ đến các doanh nghiệp tư nhân, công ty cổ phần, doanh nghiệp liên doanh với nước ngoài; từ những đối tượng ít am hiểu về pháp luật đến các đối tượng am hiểu pháp luật, chuyên môn, từ khu vực kinh tế tư nhân đến khu vực nhà nước; từ những cá nhân ở khu vực kinh tế tự do đến cả công chức và viên chức nhà nước. Hơn nữa, ngành nghề và mặt hàng buôn lậu và gian lận thương mại ngày càng đa dạng, được mở rộng ra nhiều loại ngành nghề, mặt hàng, từ hàng có giá trị thấp đến hàng có giá trị cao, công nghệ hiện đại. Phương thức, thủ đoạn buôn lậu và gian lận thương mại ngày càng tinh vi, áp dụng nhiều công nghệ hiện đại, hình thành những đường dây liên tỉnh, xuyên quốc gia, móc nối giữa trong nước với nước ngoài. Địa bàn buôn lậu và gian lận thương mại cùng ngày một mở rộng: trước đây chủ yếu ở vùng sâu, vùng xa, nơi người dân ít thông tin, kém hiểu biết; nay đã xuất hiện ở cả các địa bàn nội thành, nơi tập trung đông dân cư. Quy mô buôn lậu và gian lận thương mại rất đa dạng, từ quy mô nhỏ đến quy mô lớn, tính chất ngày càng phức tạp, liên quan đến nhiều đối tượng, nhiều địa bàn, một vụ việc buôn lậu và gian lận thương mại bị phát hiện có nhiều hành vi vi phạm.

Có thể thấy, hoạt động buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn diễn ra hết sức phức tạp, tác động rất xấu đến nền kinh tế của Tỉnh nói riêng và cả nước nói chung, cần phải ngăn chặn và từng bước đẩy lùi để bảo đảm phát triển bền vững khi Việt Nam hội nhập sâu rộng vào nền kinh tế thế giới và là thành viên chính thức của nhiều tổ chức thương mại quốc tế như WTO và CPTPP.

2. Phương pháp nghiên cứu

2.1. Phương pháp thu thập dữ liệu

Bài viết sử dụng 2 nguồn dữ liệu là dữ liệu thứ

Bảng 1: Thang đo Likert

Mức	Khoảng điểm	Ý nghĩa
5	4,21 - 5,0	Hoàn toàn đồng ý
4	3,41 - 4,2	Đồng ý
3	2,61 - 3,4	Bình thường
2	1,81 - 2,6	Không đồng ý
1	1,0 - 1,8	Hoàn toàn không đồng ý

cấp và dữ liệu sơ cấp. Trong đó, dữ liệu thứ cấp được thu thập trong giai đoạn 2015 - 2018 từ các công bố chính thức, bao gồm Niên giám thống kê của Tổng cục thống kê, Niên giám thống kê của Cục thống kê tỉnh Bắc Kạn, và các báo cáo tổng kết các năm (từ 2015 đến 2018) của Ban chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn. Ngoài ra, bài viết còn tham khảo số liệu thứ cấp từ các nguồn khác như các báo cáo, tài liệu, số liệu các cuộc điều tra, các sách báo, tạp chí, các văn bản pháp quy, các website có liên quan.

Dữ liệu sơ cấp được sử dụng cho bài viết được thu thập trong năm 2018, từ điều tra hai nhóm đối tượng (với tổng số 220 phiếu điều tra) sử dụng thang đo Likert 5 mức.

- *Đối tượng 1*: Tác giả tiến hành điều tra tổng thể 100 phiếu/100 cán bộ, công chức tại các cơ quan phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn, chiếm tỷ lệ 100%.

- *Đối tượng 2*: Các tổ chức, cá nhân tham gia hoạt động buôn bán, kinh doanh hàng hóa trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn; vận dụng công thức xác định cỡ mẫu Slovin, từ đó xác định được cỡ mẫu điều tra là 120 phiếu/175 tổ chức, cá nhân. Cụ thể:

Xác định kích thước mẫu dựa trên công thức Slovin:

Với n là cỡ mẫu, N là số lượng tổng thể, e là sai số tiêu chuẩn.

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

Tính cỡ mẫu điều tra với tổng thể là $N = 175$ tổ chức, cá nhân buôn bán, kinh doanh trên địa bàn, độ tin cậy là 95%, tương ứng sai số tiêu chuẩn e là 0,05. Cỡ mẫu sẽ được tính là:

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} = \frac{175}{1 + 175(0,05)^2} = 120 \text{ phiếu}$$

Phương pháp tiến hành điều tra hai đối tượng trên là bằng bảng câu hỏi.

2.2. Phương pháp tổng hợp và phân tích số liệu

Số liệu sau khi thu thập, được tổng hợp theo các chỉ tiêu nghiên cứu về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại. Để phân tích số liệu, tác giả sử dụng phương pháp phân tích thống kê mô tả, đồ thị và phương pháp so sánh. Ngoài ra, tác giả còn ứng dụng phần mềm tin học Microsoft Excel 2010, SPSS 20.0; dựa trên các số tuyệt đối, số tương đối và số bình quân để phân tích, mô tả số liệu.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Thực trạng về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn

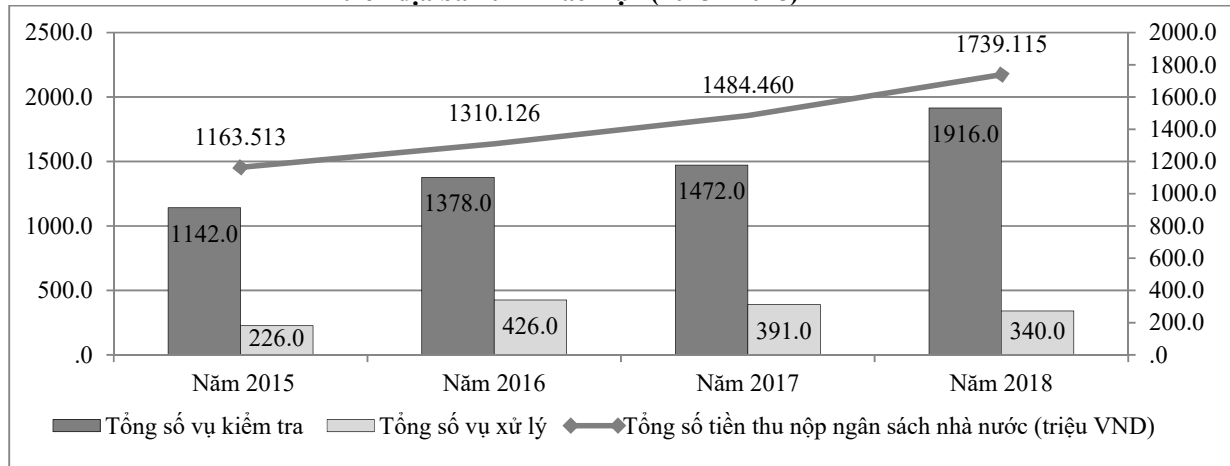
Kết quả phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn những năm trở lại đây đạt được những kết quả đáng ghi nhận:

- Số vụ vi phạm tăng dần (cả về số lượng vụ vi phạm và số vụ vi phạm đã được xử lý). Chất lượng xử lý những vi phạm về buôn lậu và gian lận thương mại cũng được nâng lên rõ rệt. Cụ thể; về số vụ buôn lậu và gian lận thương mại được phát hiện tăng lên; kết quả kiểm tra buôn lậu và gian lận thương mại cả về số vụ kiểm tra, số vụ xử lý;

- Các mặt hàng buôn lậu và gian lận thương mại cũng đa dạng hơn cả về chủng loại, số lượng tăng lên qua các năm. Mặt hàng được phát hiện trong thời gian qua tập trung vào các nhóm hàng có lợi nhuận cao như: Ma túy (Heroin, cây thuốc phiện, ma túy tổng hợp, ma túy đá); thuốc lá điếu ngoại; vật liệu nổ (pháo nổ, kíp nổ, thuốc nổ); tiền VND giả; trứng gia cầm nhập lậu; hoa quả tươi; lâm sản; khoáng sản; hàng điện tử; đồ gia dụng; đồ chơi trẻ em và một số mặt hàng tiêu dùng khác (Ban chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn, 2018);

- Số tiền nộp ngân sách nhà nước từ hoạt động xử lý vi phạm về buôn lậu và gian lận thương mại cũng

Hình 1: Kết quả phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn (2015 - 2018)

Nguồn: Tính toán của tác giả từ Báo cáo của Ban Chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn.

tăng lên qua các năm. Cả giai đoạn 2015 - 2018, số tiền nộp vào ngân sách nhà nước ở tỉnh Bắc Kạn trên 117 tỷ VND (Bảng 2);

- Hoạt động phối hợp giữa các ban, ngành về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn được tăng cường, gắn kết tốt hơn. Điều này cho thấy, với nỗ lực đấu tranh phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại, các vụ buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn đã được phát hiện và xử lý kiên quyết, nghiêm khắc.

Giai đoạn 2015-2018, số vụ buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn được xử lý biến động tăng giảm qua các năm, giai đoạn trước năm 2016, tình hình buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn tuy không tạo “điểm nóng” nhưng có nhiều diễn biến phức tạp, số vụ vi phạm của các lực lượng chức năng bắt giữ, xử lý.

Năm 2016, số vụ buôn lậu và gian lận thương mại tăng lên đột biến so với giai đoạn trước (1.186 vụ); xử lý vi phạm và thu ngân sách nhà nước trên 60 tỷ VND (Bảng 2). Năm 2017, số vụ buôn lậu và gian lận thương mại cao nhất (1.278 vụ), là do hoạt động phối hợp giữa các ban, ngành trong phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở Bắc Kạn chặt chẽ và quyết liệt hơn, từ Trung ương đến Tỉnh và Ban Chỉ đạo 389 đã chỉ đạo hiệu quả hoạt động phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại. Ngoài ra, lợi dụng chính sách nói lỏng hoạt động thương mại biên mậu với Trung Quốc, các đối tượng đã thực hiện nhiều hoạt động buôn lậu và gian lận thương mại. Riêng năm 2018, do nhận thức của nhân dân và các tổ chức sản xuất kinh doanh ở tỉnh Bắc Kạn được nâng lên, hoạt động tuyên truyền từ các lực lượng chấp pháp về phòng, chống buôn lậu và gian

Bảng 2: Số vụ buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn đã được xử lý (2015-2018)

Năm	Số vụ vi phạm			Tổng	Trị giá (triệu VND)	Số đối tượng vi phạm
	Buôn bán, vận chuyển trái phép hàng hóa qua biên giới	Gian lận thương mại, gian lận thuế	Hàng giả, hàng nhái, vi phạm sở hữu trí tuệ			
2015	167	490	0	657	34.451	702
2016	641	541	4	1.186	60.570,372	1.328
2017	221	1.047	10	1.278	18.523,206	1.255
2018	156	691	2	849	3.501,899	813
Tổng cộng	1.185	2.787	16	3.970	117.046,477	4.098

Nguồn: Tác giả tổng hợp số liệu từ Báo cáo của Ban Chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn.

Bảng 3: Số tiền thu nộp ngân sách nhà nước từ phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại (2015-2018)

Đơn vị tính: 1.000 VND

Số tiền thu nộp ngân sách nhà nước	Năm 2015	Năm 2016	Năm 2017	Năm 2018
Hàng cấm, hàng nhập lậu	302.432	628.043	251.383	291.550
Hàng giả, hàng kém chất lượng	293.029	10.000	36.750	6.915
Gian lận thương mại	568.052	672.083	1.196.327	1.476.800
Tổng	1.163.513	1.310.126	1.484.460	1.775.265

Nguồn: Tác giả tổng hợp số liệu từ Báo cáo của Ban Chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn.

lận thương mại tới các đối tượng đã được thực hiện hiệu quả, nên số vụ buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn giảm mạnh.

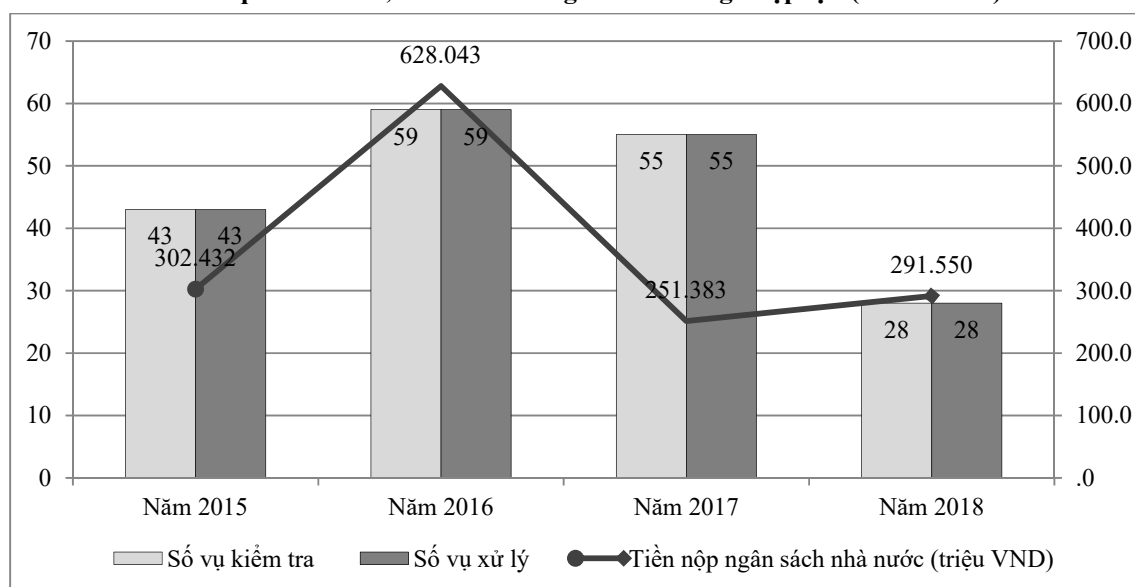
Giai đoạn 2015- 2018, mặc dù hoạt động, vận chuyển kinh doanh hàng cấm, hàng nhập lậu, kinh doanh hàng giả và gian lận thương mại trên thị trường tiếp tục diễn ra, nhưng các lực lượng chức năng đã có nhiều nỗ lực điều tra, phát hiện, xử lý vi phạm theo quy định của pháp luật, góp phần lành mạnh hóa thị trường, thực hiện các mục tiêu ổn định, phát triển kinh tế xã hội của tỉnh.

Sự phối hợp giữa các sở, ngành đơn vị chức năng và các địa phương đã được quan tâm triển khai có hiệu quả. Các Sở, ngành đã thành lập nhiều đoàn kiểm tra liên ngành có sự tham gia của nhiều đơn vị, qua đó đã phát huy được sức mạnh tổng hợp,

trí tuệ tập thể, đặc biệt là các đợt kiểm tra trong dịp Tết Nguyên đán và kiểm tra chuyên đề như: Xăng, dầu, vật tư nông nghiệp, bán hàng đa cấp, mỹ phẩm, thuốc lá điều nhập lậu,... đã thu được những kết quả đáng khích lệ, ngăn chặn có hiệu quả tình trạng vận chuyển, buôn bán hàng hóa nhập lậu, hàng cấm, hàng giả, hàng kém chất lượng và các hành vi gian lận thương mại trên thị trường.

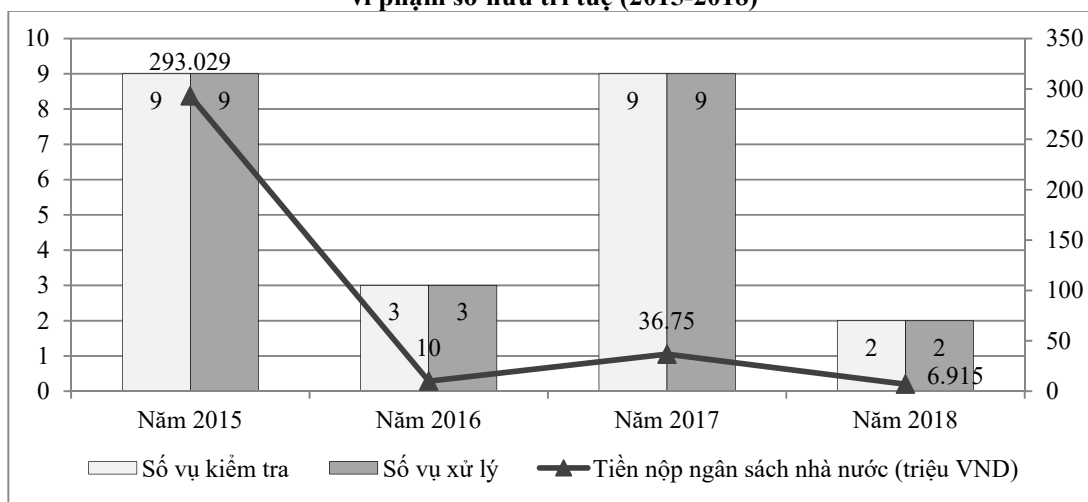
Công tác tuyên truyền đã tạo chuyển biến tích cực về ý thức chấp hành các quy định của pháp luật về hoạt động thương mại của các tổ chức, cá nhân kinh doanh và người tiêu dùng, góp phần hạn chế các hành vi buôn bán, vận chuyển, kinh doanh hàng cấm, hàng nhập lậu, sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng, hàng không đảm bảo an toàn thực phẩm.

Hình 2: Kết quả kiểm tra, kiểm soát hàng cấm và hàng nhập lậu (2015 - 2018)

Nguồn: Tác giả tổng hợp số liệu từ Báo cáo của Ban Chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn.

Hình 3: Kết quả chống sản xuất và buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng, vi phạm sở hữu trí tuệ (2015-2018)

Nguồn: Tác giả tổng hợp số liệu từ Báo cáo của Ban Chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn.

Như vậy, cùng với số vụ kiểm tra, số vụ xử lý tăng lên thì số tiền thu nộp ngân sách nhà nước cũng tăng lên qua các năm. Số tiền nộp ngân sách nhà nước từ xử phạt các hành vi vi phạm trong gian lận thương mại chiếm cơ cấu lớn nhất so với lĩnh vực hàng nhập lậu và hàng giả. Bởi lĩnh vực hàng lậu và hàng giả đều có khái niệm và các dấu hiệu nhận biết cụ thể, trong khi đó gian lận thương mại không được quy định rõ ràng. Do đó, trên thực tế, sau khi kiểm tra, số tiền thu phạt sẽ vào lĩnh vực gian lận thương mại là nhiều hơn (Bảng 3).

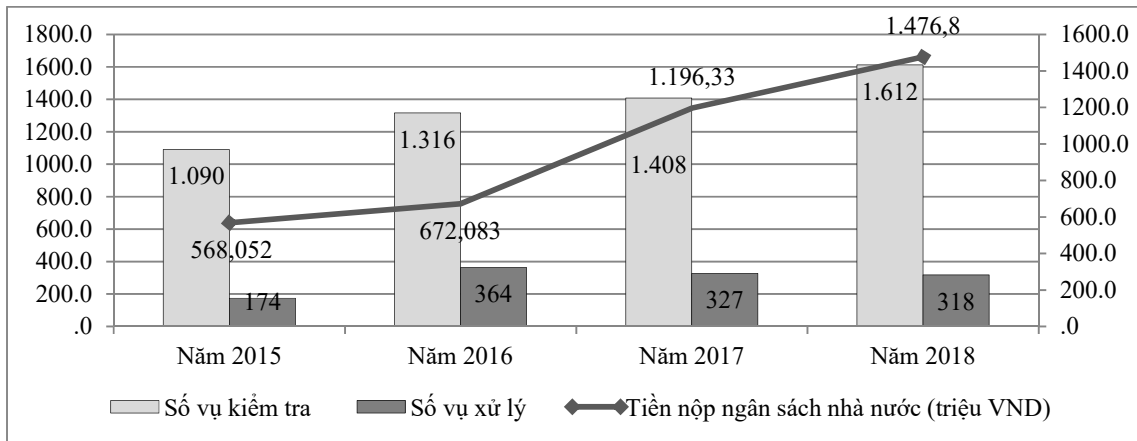
Mặc dù thủ đoạn, cách thức của các đối tượng ngày một tinh vi, hiện đại song hoạt động kiểm tra kiểm soát, xử lý tốt trước diễn biến phức tạp của thị trường, phát hiện và tập trung xử lý kiên quyết các vấn đề nổi cộm, phát sinh của các đối tượng buôn lậu và gian lận thương mại đã và đang đem lại nguồn thu đáng kể cho ngân sách nhà nước tại địa phương. Do tác động của tình hình thị trường thế giới và chính sách kinh tế của các nước trong khu vực trong việc đẩy mạnh xuất khẩu hàng hóa giá rẻ đã tác động tiêu cực đến tình hình sản xuất, thị trường hàng hóa, giá cả và tiêu dùng ở cả nước chung và tỉnh Bắc Kạn nói riêng. Kết quả phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn (Hình 2).

Kết quả đạt được trong phòng, chống sản xuất và buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng, vi phạm sở hữu trí tuệ cũng tăng giảm lên qua các năm từ 2015 - 2018. Tình trạng sản xuất và buôn bán hàng giả trên địa tỉnh đã được kiểm soát tốt hơn; đã có tác động giáo dục, răn đe, trừng trị thích đáng với

các đối tượng vi phạm và đã góp phần bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, bảo vệ sản xuất trong nước, nâng tầm thương hiệu Việt, góp phần thiết thực trong cuộc vận động người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam. Mặc dù vậy, do thị trường hàng hóa nội địa ngày càng phát triển, nhu cầu hàng hóa cho tiêu dùng ngày càng tăng cao, tình trạng sản xuất kinh doanh hàng giả, hàng kém chất lượng vẫn diễn biến phức tạp cả về quy mô cách thức sản xuất, tổ chức tiêu thụ. Hàng hóa có thương hiệu, uy tín được người tiêu dùng ưa chuộng thì lập tức có hàng giả. Số tiền nộp ngân sách nhà nước do xử lý các vụ vi phạm theo các loại hình hàng hóa ở trên từ năm 2015 - 2018 đã giảm; điều này cũng phản ánh hoạt động tuyên truyền, phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại có hiệu quả, nhưng cũng có thể do hoạt động tinh vi của các đối tượng, lợi dụng những sơ hở trong các quy định của Nhà nước để sản xuất và buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng, vi phạm sở hữu trí tuệ mà các lực lượng chức năng khó phát hiện (Hình 3).

Đặc biệt, hoạt động phòng, chống gian lận thương mại thông qua kiểm tra, kiểm soát đối với hoạt động gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn, giai đoạn 2015 - 2018 đã đạt được những kết quả quan trọng, kết quả đạt được trong phòng, chống các hành vi gian lận thương mại hầu như đã tăng qua các năm. Trong lĩnh vực này, tỉ lệ số vụ kiểm tra, xử lý và số tiền nộp ngân sách là lớn nhất trong kết quả chung của toàn Chi cục. Điểm nổi bật trong hoạt động này có thể thấy, số vụ xử lý so với số vụ kiểm tra chiếm tỉ lệ ngày

Hình 4: Kết quả kiểm tra, kiểm soát hoạt động gian lận thương mại (2015 - 2018)

Nguồn: Tác giả tổng hợp số liệu từ Báo cáo của Ban Chỉ đạo 389 tỉnh Bắc Kạn.

càng tăng lên qua các năm. Có thể nói, nhiều vụ kiểm tra đã được xử lý kiên quyết khi có sai phạm xảy ra (Hình 4), nhờ đó góp phần không nhỏ làm tăng số tiền thu nộp vào ngân sách nhà nước. Việc chấp hành quy định của pháp luật trong hoạt động thương mại của các cá nhân, tổ chức sản xuất kinh doanh trên địa bàn tỉnh chưa cao, lại luôn tìm mọi cách để lách các quy định của pháp luật.

3.2. Phân tích các yếu tố ảnh hưởng tới phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn

Tác giả tiến hành khảo sát ý kiến của hai đối tượng để đánh giá mức độ tác động của một số yếu tố thuộc về nhận thức của nhân dân và các doanh nghiệp thực hiện hoạt động thương mại đối với phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh; sự phối hợp của các cơ quan và chất lượng đội ngũ cán bộ công chức thuộc lực lượng quản lý thị trường liên quan đến phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn bằng cách sử dụng phiếu điều tra và cách thức chọn mẫu điều tra như đã đề cập. Kết quả thu thập và xử lý số liệu điều tra được trình bày sau đây.

3.2.1. Giá trị trung bình của các nhân tố đối với mẫu người dân

Một là, phân tích kết quả điều tra từ 120 người dân tham gia hoạt động buôn bán, thương mại và các doanh nghiệp sản xuất kinh doanh trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn để thấy kết quả phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn thông qua mức đánh giá và cho điểm ở 5 cấp. Kết quả cho thấy giá trị trung bình của các nhân tố được trình bày tại Bảng 4.

Bảng 4 cũng cho thấy, điểm trung bình đánh giá của người dân và doanh nghiệp đạt 3,05 điểm với tiêu chí thực hiện các nhiệm vụ của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại; 2,96 điểm với tiêu chí về việc thực hiện tuyên truyền của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại và 3,12 điểm với tiêu chí về sự phối hợp giữa người dân với lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại. Trong đó, mỗi tiêu chí lại được đánh giá cụ thể như sau:

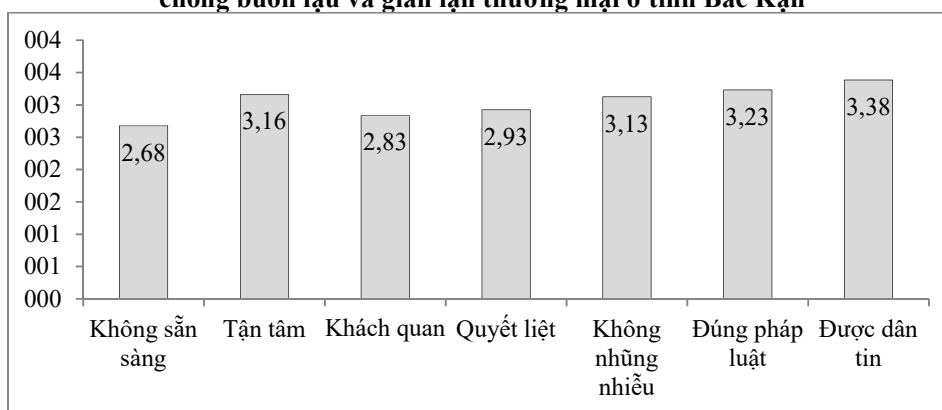
- Về thực hiện nhiệm vụ của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh tỉnh Bắc Kạn: Người dân và các doanh nghiệp được khảo sát không đánh giá cao các tiêu chí 1, 3, 4

Bảng 4: Phân tích việc đánh giá của người dân và doanh nghiệp đối với lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn

		Thực hiện NV	Tuyên truyền	Phối hợp
N	Valid	120	120	120
	Missing	0	0	0
Mean		3,0476	2,9611	3,1200

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

Hình 5: Mức độ đánh giá của người dân và doanh nghiệp đối với lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

(không dễ xảy ra sai sót, giải quyết công việc khách quan, quyết liệt). Các tiêu chí còn lại được đánh giá mức trên 3,0 tức là không có ý kiến khẳng định các tiêu chí này là đồng ý hay không đồng ý (Hình 5). Do vậy, lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn đã thực hiện nhiệm vụ không xảy ra nhiều sai sót, giải quyết công việc khá khách quan và tương đối quyết liệt.

- Về công tác tuyên truyền cho người dân và doanh nghiệp của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại: Chưa được người dân và các doanh nghiệp đánh giá cao. Điều này, cho thấy các cơ quan phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại chưa thực hiện hoạt động tuyên truyền, phổ biến pháp luật và các quy định về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại cho người dân và các doanh nghiệp trên địa bàn một cách có hiệu quả cao và sâu rộng; việc cung cấp thông tin được đánh

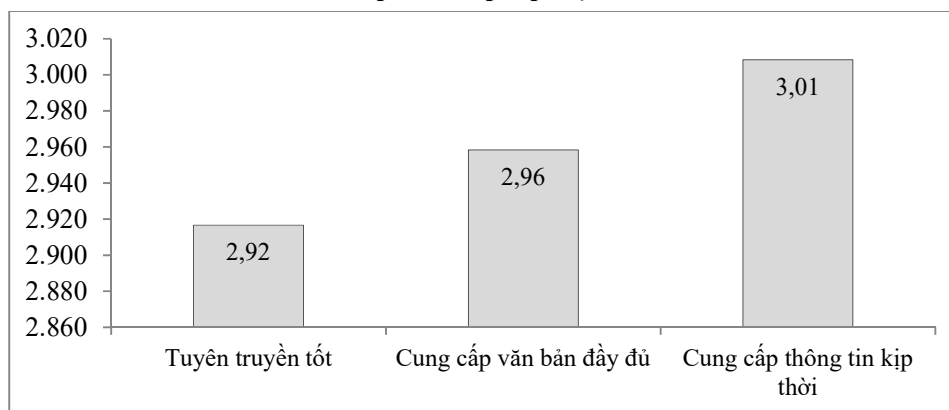
giá mức trên 3,0 (Hình 6). Từ đó cho thấy, chưa đạt hiệu quả trong nâng cao nhận thức của người dân và các doanh nghiệp trong phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn tỉnh.

- Về việc phối hợp giữa người dân, doanh nghiệp, các cơ quan quản lý nhà nước với lực lượng quản lý thị trường về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn: Hiệu quả khi vẫn chưa thực sự cao vì có tiêu chí đạt giá trị trung bình dưới 3,0 (Hình 7).

3.2.2. Giá trị trung bình của các nhân tố đối với mẫu cán bộ

Phân tích kết quả điều tra từ 100 cán bộ, công chức thuộc lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn thông qua mức đánh giá và cho điểm ở 5 cấp. Kết quả cho thấy giá trị trung bình của các yếu tố (Hình 8).

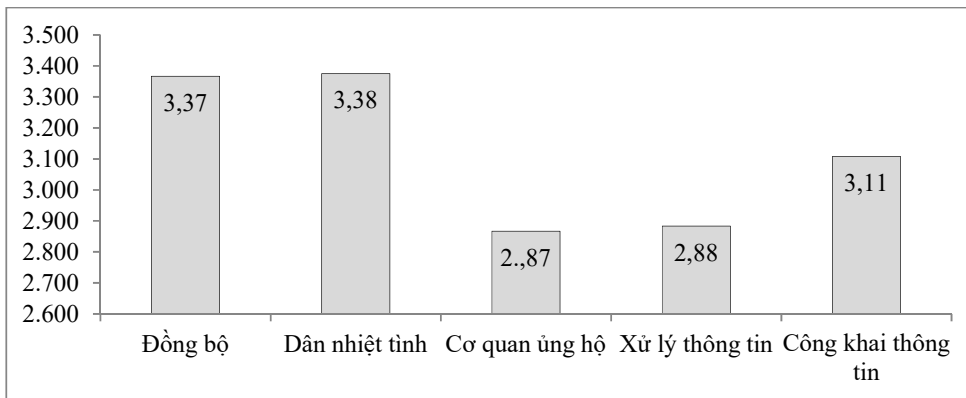
Hình 6: Mức độ đánh giá của người dân và doanh nghiệp đối thực hiện hoạt động tuyên truyền, phổ biến pháp luật

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

Hình 7: Mức độ phối hợp trong phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

Như vậy, về cơ sở vật chất và phương tiện trang bị cho lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn được đánh giá ở mức cao hơn các điều kiện khác, các tiêu chí còn lại đều ở mức thấp.

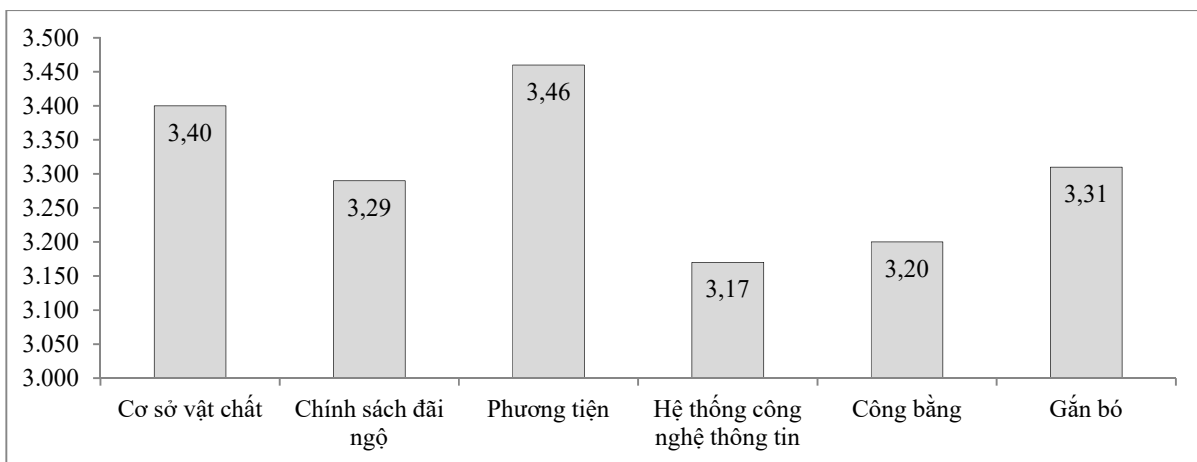
- *Đánh giá về đào tạo đội ngũ cán bộ phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại:* Đội ngũ cán bộ thuộc lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại được đánh giá có năng lực khá tốt, nhưng về chuyên môn và mức độ được đào tạo nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ ở mức trung bình thấp. Do vậy, cần phải có những quan tâm hơn nữa trong hoạt động nâng cao trình độ chuyên môn và đào tạo bồi dưỡng để cập nhật những kiến thức mới cho công tác (Hình 9).

- *Đánh giá về năng lực lãnh đạo của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương*

mại: Đội ngũ cán bộ thuộc lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại có mức độ nhiệt tình khá cao trong thực thi nhiệm vụ, nhưng tư duy quản lý và mức độ cầu thị, lắng nghe ý kiến của nhân dân còn hạn chế. Do vậy, lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở Bắc Kạn cần phải đổi mới và nâng tầm tư duy trong công tác, tích cực lắng nghe ý kiến của cấp trên và nhân dân để thực hiện tốt hơn nhiệm vụ chấp pháp (Hình 10).

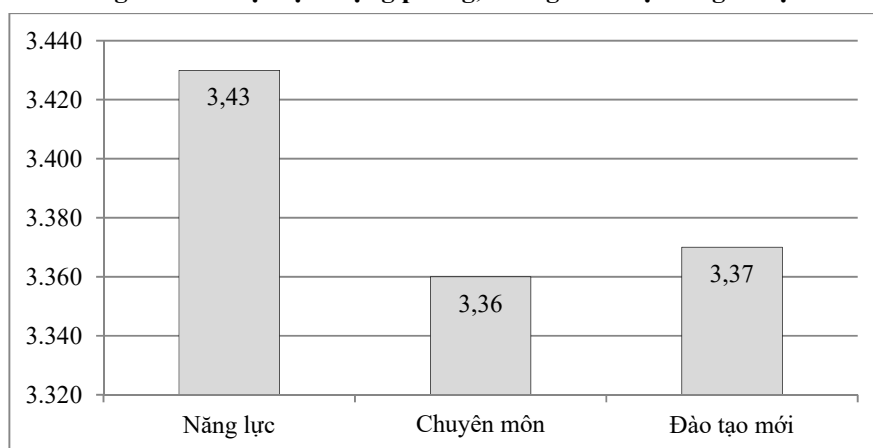
- *Đánh giá về khả năng quản trị nội bộ của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại:* Việc cập nhật văn bản pháp luật cho thực thi nhiệm vụ được đánh giá tốt nhất, hệ thống quản lý và kiểm soát chấp pháp cũng được đánh giá khá tốt. Tuy nhiên, việc thanh tra nội bộ, quản lý thị trường và cung cấp tài liệu còn nhiều hạn chế. Do vậy, khả năng quản trị nội bộ của lực lượng phòng, chống

Hình 8: Đánh giá về môi trường làm việc của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

Hình 9: Đánh giá về đào tạo lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

buôn lậu và gian lận thương mại ở Bắc Kạn thời gian tới cần được tăng cường hơn nữa (Hình 11).

Từ kết quả phân tích các yếu tố ảnh hưởng tới phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại, cùng những nhận định về tác động của các yếu tố, bài báo xác định nguyên nhân để làm cơ sở cho đề xuất các giải pháp tăng cường phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn trong thời gian tới.

3.3. Đánh giá chung về thực trạng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn

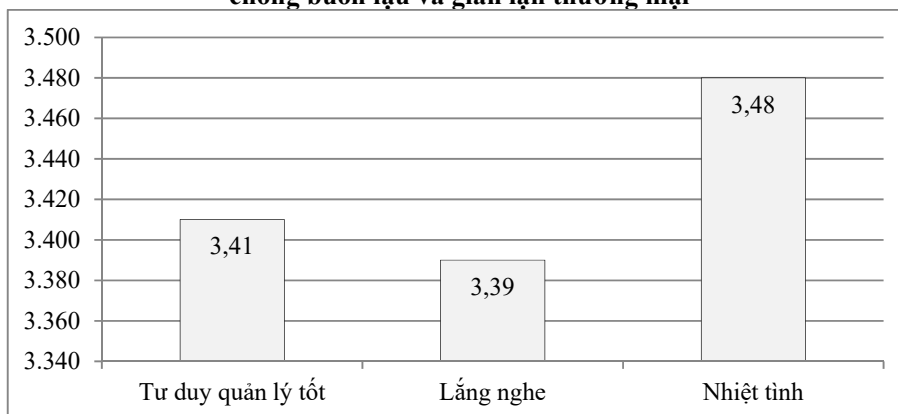
3.3.1. Một số ưu điểm và kết quả đạt được chủ yếu

Phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn thời gian qua đã góp phần vào việc bình ổn thị trường, thiết lập trật tự, kỷ cương trong hoạt động thương mại trên thị trường, tạo môi trường kinh doanh lành mạnh, bình đẳng, thu hút đầu tư trong và ngoài nước, thúc đẩy giao lưu hàng hóa,

bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng. Nhiều vụ buôn lậu và gian lận thương mại **đã bị các lực lượng** chức năng phát hiện, xử lý; trong đó có nhiều vụ truy cứu trách nhiệm hình sự, áp dụng chế tài hành chính nghiêm khắc, có tính răn đe cao. Những kết quả về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn đã đẩy lùi sản xuất, buôn bán hàng giả; thực thi quyền sở hữu trí tuệ, kiểm tra, kiểm soát vệ sinh an toàn thực phẩm, đo lường, chất lượng hàng hóa; ngăn chặn mức độ gia tăng của hàng giả, hàng kém chất lượng,... ở một số ngành hàng, mặt hàng, địa bàn; góp phần duy trì trật tự, kỷ cương trong hoạt động thương mại và sản xuất kinh doanh.

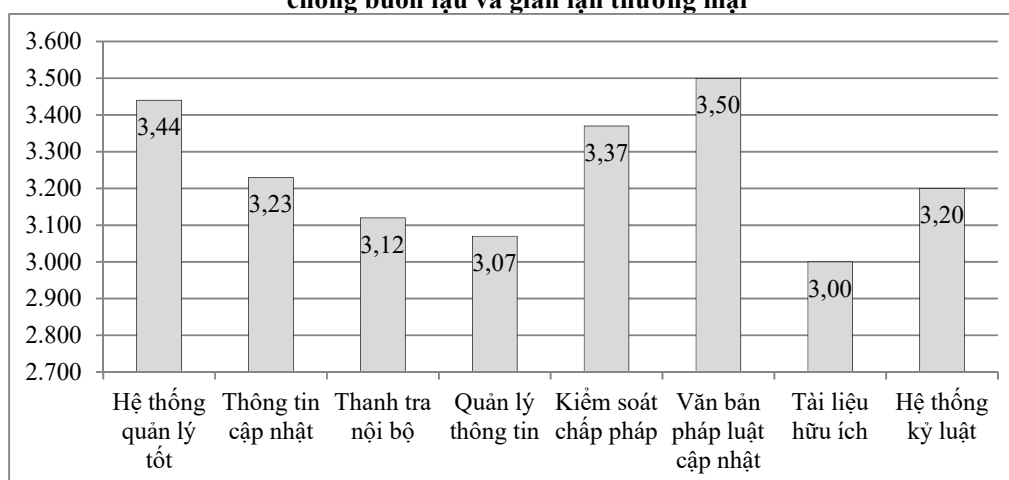
Một là, triển khai có hiệu quả các biện pháp nghiệp vụ, hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị của Nhà nước, của ngành giao cho lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn. Theo đó, phối hợp trong phòng, chống buôn lậu và gian lận

Hình 10: Đánh giá về năng lực lãnh đạo của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

Hình 11: Đánh giá về khả năng quản trị nội bộ của lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại

Nguồn: Phân tích của tác giả dựa trên số liệu điều tra sơ cấp.

thương mại giữa các ngành được thường xuyên liên tục, có sự thống nhất cao. Lực lượng phụ trách công tác này thường xuyên được tập huấn, bổ sung kiến thức, nhanh nhạy với những thủ đoạn vi phạm mới của các đối tượng buôn lậu, sản xuất, buôn bán hàng giả và các hành vi gian lận thương mại;

Hai là, hoạt động tuyên truyền, vận động đã làm chuyển biến lớn trong nhận thức của nhân dân, các doanh nghiệp và các nhà kinh doanh trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn;

Ba là, đã xây dựng được quy chế phối kết hợp trong phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại giữa cơ quan quản lý thị trường và các lực lượng chức năng ở tỉnh Bắc Kạn;

Bốn là, có sự nỗ lực đã tạo nên sự thống nhất, quyết tâm thực thi nhiệm vụ, phát huy được sức mạnh tổng hợp trong phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn.

3.3.2. Những khó khăn, hạn chế, bất cập và nguyên nhân của những hạn chế trong phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn

Một là, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của nhiều cán bộ, công chức thực hiện phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn chưa đáp ứng được yêu cầu công việc; chưa được đào tạo căn bản, ý thức trách nhiệm của một số công chức làm nhiệm vụ này chưa đề cao, công tác xây dựng cơ sở bí mật chưa được phát huy đúng mức; thiếu chủ động trong việc thu thập nguồn tin, điều tra, xác minh, đề ra biện pháp, xây dựng phương án cụ thể và tổ chức bắt giữ. Một bộ phận cán bộ công chức chưa có quan

điểm và nhận thức đầy đủ, chưa coi buôn lậu và gian lận thương mại là “quốc nạn”, thậm chí có trường hợp còn dung túng, tiếp tay, làm ngơ để hoạt động vi phạm;

Hai là, trang bị cơ sở vật chất, phương tiện cho hoạt động phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại còn thiếu, chưa hiện đại và đồng bộ;

Ba là, cơ chế, chính sách, hệ thống pháp luật về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại còn chưa hoàn chỉnh. Hệ thống pháp luật hình sự và hành chính về xử lý hàng giả, buôn lậu cũng có nhiều nội dung chưa rõ ràng, đồng bộ; các chế tài xử lý hành chính và xử lý hình sự chưa đủ răn đe, phòng ngừa, ngăn chặn vi phạm. Hệ thống pháp luật còn thiếu đồng bộ, chưa thống nhất và còn nhiều bất cập; có những chế tài còn chưa đủ mạnh để răn đe, nhưng cũng có một số chế tài xử lý vi phạm về hàng giả quá nặng và chưa phù hợp dẫn đến khó thực hiện;

Bốn là, khó khăn trong vận động, tuyên truyền, phối kết hợp giữa các đơn vị trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn; triển khai chồng chéo, thiếu đồng bộ; phối hợp trao đổi thông tin về những phương thức, thủ đoạn của tội phạm giữa các đơn vị không thường xuyên, còn thiếu tính kịp thời; trao đổi thông tin chuyên môn, nghiệp vụ giữa các lực lượng, các cơ quan tham mưu còn hạn chế. Nhận thức và ý thức của một bộ phận doanh nghiệp, các nhà kinh doanh và **người tiêu dùng vẫn còn hạn chế; không đủ kinh phí cho thực hiện hoạt động tuyên truyền.**

3.4. Một số giải pháp tăng cường, nâng cao hiệu lực và hiệu quả công tác phòng, chống buôn lậu và

gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn đến năm 2025

Một là, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cán bộ, công chức thuộc lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại tỉnh Bắc Kạn trong tình hình mới;

Hai là, sắp xếp lại tổ chức bộ máy, nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, rèn luyện đạo đức cho cán bộ, công chức thuộc lực lượng phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại tỉnh Bắc Kạn;

Ba là, tăng cường nghiên cứu, triển khai áp dụng pháp luật quản lý thị trường và các chủ trương chính sách, pháp luật của Nhà nước về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn;

Bốn là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động quần chúng tham gia phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại;

Năm là, coi trọng và triển khai các biện pháp phòng ngừa, thường xuyên tổng kết thực tiễn đấu tranh phòng chống;

Sáu là, tăng cường công tác phối hợp, kết hợp với chính quyền và các ngành chức năng khác về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại;

Bảy là, làm tốt công tác thường trực Ban chỉ đạo; tham mưu cho Ủy ban Nhân dân tỉnh Bắc Kạn về phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại.

4. Kết luận

Buôn lậu và gian lận thương mại luôn diễn biến phức tạp và ngày càng gia tăng, đặc biệt khi mở cửa và hội nhập sâu, rộng nền kinh tế của Việt Nam. Trong bối cảnh mới, phòng, chống buôn lậu và gian lận thương mại ở tỉnh Bắc Kạn đặt ra những yêu cầu mới. Do vậy, muốn đẩy lùi hoạt động buôn lậu và gian lận thương mại trên địa bàn Tỉnh, cần phải thực hiện đồng bộ các giải pháp ở trên, từ đó tạo môi trường sản xuất, kinh doanh, thương mại lành mạnh; đảm bảo an ninh, an toàn cho tiêu dùng của nhân dân và hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn.

Tài liệu tham khảo:

Đàm Thanh Thê (2017), *Chống buôn lậu gian lận thương mại và hàng giả trong quan hệ thương mại biên giới Việt Nam - Trung Quốc*, Nhà xuất bản Khoa học xã hội, Hà Nội.

Lê Thanh Bình (2008), *Chống buôn lậu, gian lận thương mại*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội.

Lê Văn Tới (2000), *Buôn lậu và chống buôn lậu - Nhận diện và giải pháp*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội.

Nguyễn Mạnh Thắng (1999), *Buôn lậu và đấu tranh chống buôn lậu trên tuyến biên giới Việt Nam - Trung Quốc*, Đề tài khoa học cấp Bộ, Mã số: B1999-02.

Nguyễn Xuân Yên (2001), *Buôn lậu thời mở cửa*, Nhà xuất bản Công an Nhân dân, Hà Nội.